

معرفی کتاب

رسانه‌ها و دین

از رسانه‌های سنتی تا تلویزیون

دکتر ناصر باهنر

کتاب رسانه‌ها و دین، نوشته دکتر ناصر باهنر عضو هیأت علمی گروه فرهنگ و ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع) که دارای یک مقدمه و پنج فصل است، با بررسی تاریخی رسانه‌های سنتی اسلامی، پدیده رادیو و تلویزیونهای مذهبی در دنیا و تحلیل جایگاه رسانه‌های دینی در ایران معاصر سعی نموده است تا دیدگاهی مطلوب را به منظور سیاستگذاری کارآمد وسایل ارتباطی سنتی و مدرن به ویژه تلویزیون در حوزه دینی ارائه نماید.

در مقدمه کتاب آمده است: تعارض نوگرایی با دین را باید نگرشی جاهلانه یا مغرضانه به موضوع بدانیم، چرا که نه نوگرایی در ذات خود تعارضی با ارزشها و اعتقادات ناب دینی دارد و نه معارف ناب الهی تحجر و عقب ماندگی را به پیروان خود توصیه می کنند.

نویسنده کتاب با توجه به فقدان جایگاه شایسته دین در ادبیات ارتباطات کشور، پای در راه دشوار مطالعه‌ای نهاد که هم دین در آن حضور دارد، هم ارتباطات سنتی و هم آموزش رسانه‌ای. بستر نظری موضوع نیز جامعه‌شناسی فرهنگ و ارتباطات است که نه تنها در ایران، بلکه در دنیای علوم انسانی، حوزه علمی نوپایی به شمار می آید.

در فصل اول کتاب تحت عنوان «نوگرایی و همگرایی در فرهنگ و ارتباطات» سه نظریه نو سازی لرنر، همگرایی مولانا و نظریه مک لوهان مورد بحث قرار می گیرند و دیدگاه نظری مطلوب در ادبیات نقاد الگوهای ارتدو کسی مدرنیته جست وجو می شود.

فصل دوم به بررسی اجمالی رسانه‌های سنتی دینی در ایران با استفاده از شیوه‌های اسنادی و تاریخی می پردازد و عناصر ارتباطی آن را مورد تحلیل قرار می دهد.

فصل سوم تحت عنوان تلویزیون و دین در ایران، به ارائه گزارشی اجمالی از دو پژوهش تحلیل محتوا و نگرش سنجی مخاطبان در خصوص برنامه‌های دینی تلویزیون و سایر رسانه‌های دینی می پردازد که توسط نویسنده در سال ۱۳۸۰ انجام پذیرفته است.

در فصل چهارم، تجربه و دیدگاه مسیحی - غربی به تلویزیون دینی با روشی اسنادی و تاریخی بررسی گردیده که به عنوان قدیمی‌ترین و گسترده‌ترین تجربه، نتایج قابل توجهی داشته که در بررسی تطبیقی موضوع حائز اهمیت است.

فصل پنجم، وجهی تحلیلی دارد و با استفاده از نتایج بحث‌های قبلی، به دنبال دیدگاهی مطلوب در فرهنگ و ارتباطات دینی ایران است تا بتواند اصول تحقق مطلوب آموزش دین از وسایل ارتباط جمعی نوین را تبیین کند. این دیدگاه که نویسنده آن را دیدگاه «سیستم متعامل، پویا و همگرای ارتباطی» می‌نامد، امکان مناسب موضوع مورد مطالعه را فراهم می‌سازد تا بتواند در طراحی الگوی ارتباطات دینی ایران، محققان را یاری می‌دهد.

نویسنده، کتاب را با طرح یک آرزو به پایان می‌برد. آرزوی روزی که آموزش دینی در ایران، ستون‌های اصلی خود را بر زمین استوار ارتباطات میان‌فردی و چهره به چهره به خوبی محکم کند و آنگاه رسانه‌ها را به کمک بطلبد. روزی که هر کودک و نوجوان و جوان ما یک مربی واقعی را نزدیک خویش احساس کند و الگوی دینی خود را در رفتارهای او مجسم ببیند. آن روز آرمانشهر آموزش دینی تحقق یافته است، تا رسانه‌ها از آن روایتها بسازند و چشم و گوش انسانها را به زیبایی هایش سیراب کنند.

این کتاب که برگزیده‌ای از رساله دکتری نویسنده است، به همت مرکز تحقیقات صداوسیما جمهوری اسلامی ایران منتشر شده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی